

تنش عربستان-کویت با ایران بر سر میدان گازی برون‌کرانه‌ای

به قلم سایمون هندرسون (/fa/experts/saymwn-hndrswn-0/)

۲ مه ۲۰۲۲

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/saudi-kuwaiti-tensions-iran-over-offshore-gas-field

العربية (/ar/policy-analysis/twtrat-swdyt-kwytyt-m-ayran-bshan-hql-ghaz-bhry/)

درباره نویسنده

سایمون هندرسون (/fa/experts/saymwn-hndrswn-0/)

تحلیل کوتاه

یک اختلاف حقوقی که راه حل نسبتاً سراسری دارد ممکن است پیامدهای ژئوپولیتیک داشته باشد

در ماه مارس عربستان و کویت توافق کردند که از یک میدان گاز طبیعی برون‌کرانه‌ای در فاصله حدود پنجاه مایلی سواحل خود بهره‌برداری کنند. هیچ‌گونه زمان‌بندی برای آغاز کار داده نشد. ولی این حرکت خشم ایران را برانگیخت. طوری که اعلام کرد این میدان به قلمرو آبی ایران تعلق دارد و توافق مزبور را «غیرقانونی» خواند. در پاسخ کویت اعلام کرد این ناحیه «تماماً یک میدان کویتی و سعودی» است. ولی دو هفته بعد مقامات سعودی و کویتی گویا تغییر عقیده دادند و از ایران دعوت کردند تا برای تعیین وسعت این میدان گفتگو کنند. ولی حساسیت موضوع کماکان پا بر جاست.

سوال بزرگ این است که آیا این لایه زیرزمینی گاز یک میدان واحد محسوب می‌شود یا دو میدان مجزا است. ایران در سمت خودش در خلیج فارس آن را میدان «آرش» می‌نامد. ولی عربستان و کویت به این ناحیه در آب‌های خودشان «الدّژه» می‌گویند. اگر فقط یک میدان باشد آن وقت سوال این است که چه مقدار از آن در آب‌های ایران قرار دارد. بسیاری از کارشناسان صنعت نفت و گاز باور دارند که این فقط یک میدان است و قادر به تولید مقدار زیادی گاز به علاوه میعانات گاز طبیعی است (که مثل نفت فروخته می‌شود).

کویت با آنکه از تولیدکنندگان بزرگ نفت است در حال حاضر باید برای تولید برق گاز وارد کند و گاهی از منابعی بسیار دور مثل حوزه کارائیب که به نظر بی‌معنا می‌آید. برای ریاض هم گاز الدّژه برای تولید برق سودمند خواهد بود و جایگزین نفتی خواهد شد که اگر صادر شود پرسودتر است. حتی ایران به رغم رقابت با روسیه بر سر عنوان دارنده بزرگ‌ترین ذخایر گاز دنیا به گاز بیشتری نیاز دارد.

به دلیل منشأ تاریخی خطوط ساحلی عربستان و کویت این اختلاف ممکن است پیچیده‌تر هم بشود. در ابتدا وقتی این ناحیه خلیج فارس به دست کارگزاران امپراتوری بریتانیا ترسیم شد به شکلی مبهم به عنوان «منطقه بی‌طرف» تعیین شد که به خاطر الگوی مهاجرتی قبایل محلی «بدون» و نوع وفاداری قبایلی آنها بود. با کشف نفت این منطقه بین عربستان و کویت تفکیک شد ولی درآمد تولید بین آنها تقسیم می‌شد. امروز بر سر این قرار و مدارها درجه‌ای از تنش وجود دارد.

اختلاف سیاسی دو جانبه گاهی هم علنی شده است. وقتی ولیعهد محمد بن سلمان حاکم بالفعل عربستان در سال ۲۰۱۸ به کویت سفر کرد بنا به دلایلی که هرگز مطرح نشد سفر او ناگهان خاتمه یافت ولی عموماً آن را به ناراحتی کویت از سبک دیپلماسی او نسبت دادند.

میدان الدّژه/آرش اولین میدان گازی نیست که بین مرزهای مستقل واقع شده و سازوکارهای قانونی بین‌المللی جاافتاده‌ای برای

بهره‌برداری مشترک و تسهیم درآمد در این موقعیت‌ها وجود دارد. در همین خلیج فارس ایران میدان‌های مشترک نفت و گاز با قطر امارات و عمان دارد. ولی اختلافات ناشی از این‌گونه قرار و مدارهای اشتراک منافع همیشه دوستانه حل و فصل نمی‌شود: مثلا در سال ۱۹۹۰ صدام حسین حمله خود به کویت را تا حدی این‌گونه توجیه می‌کرد که کویت به ادعای او (که تا حدی هم درست بود) در حال تولید بیش از حد نفت از یک میدان مشترک بین دو کشور است.

در چارچوب فعلی نگرانی‌ها بر سر قیمت‌های جهانی انرژی و کمبود ناشی از بحران اوکراین شاید مهم‌ترین نکته این اختلاف این باشد: حتی اگر این موضوع سریع و صلح‌آمیز حل شود تولید در آذربایجان تا چندین سال دیگر آغاز نخواهد شد و آن هم نیازمند هزینه‌های اکتشافی قابل توجه است (۷ میلیارد دلار فقط برای دوره بنا به تخمین‌ها). با توجه به این شرایط و برای اجتناب از اقداماتی که ممکن است اشتباه‌ها منجر به تشدید حساسیت‌های سیاسی بین طرف‌ها شود بهترین رویکرد واشنگتن چه بسا این است که صرفا ناظر این موضوع باشد. بسیار بعید است که تهران از این پروژه فعلا هیچ‌گونه درآمدی حاصل کند در همین حال این پرونده به دولت‌های کلیدی خلیج فارس فرصتی می‌دهد که به رغم تنش‌ها برای روابط کاری با همدیگر همکاری داشته باشند.

سایمون هندرسون هموند بیکر و مدیر برنامه برنستاین در زمینه «خلیج فارس و سیاست‌گذاری انرژی» در انستیتو واشنگتن است.

RECOMMENDED

ARTICLES & TESTIMONY

Global Food Insecurity:

Why Putin's Battle for Ukrainian Farmland Is So Dangerous

آوریل ۲۰۲۲ ۲۸

Anna Borshchevskaya

(/policy-analysis/global-food-insecurity-why-putins-battle-ukrainian-farmland-so-dangerous)

مقاله‌ها و دیدگاه‌ها

جنگ پوتین باعث شده که کشورهای خاورمیانه دلوایس شوند

آوریل ۲۰۲۲ ۲۸

دیوید شنکر

(fa/policy-analysis/jng-pwtyn-bath-shdh-kh-kshwrhay-khawrmyanh-dlwaps-shwnd/)

تحليل کوتاه

تعليق فعالیت صابرين (بخش ۲): عوامل و پیامدها

۲۸ آوریل ۲۰۲۲

کریسین اسمیت،

حمدي ملک،

مایکل نایتز

([fa/policy-analysis/tlyq-falyt-sabryn-bkhsh-2-waml-w-pyamdha/](#))

TOPICS

([fa/policy-analysis/anrzhly-w-aqtsad/](#)) انرژی و اقتصاد

([fa/policy-analysis/khlyj-w-syast-hwzh-anrzhly/](#)) خلیج و سیاست حوزه انرژی

REGIONS & COUNTRIES

([fa/policy-analysis/ayran/](#)) ایران

([fa/policy-analysis/kshwrhay-hashykhlyj-fars/](#)) کشورهای حاشیه خلیج فارس